

АРХЕТИП «ЖІНКА-МЕСІЯ»: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

У роботі розглядаємо особливості формування мовленнєвого портрета кіноперсонажа за психологічним архетипом «Жінка-месія». За основу визначення основних психологічних рис персонажів групи взято класифікацію В. Шмідт (2007). Розвідка є частиною комплексного дослідження цілісної системи психолінгвістичних кіноархетипів англomовного кінодискурсу масової культури у ХХІ сторіччі. Роботу виконано на матеріалі фентезі-фільму Дж. Кемерона *Avatar* (2009). Одним з перших з позиції психолінгвістики почав досліджувати образи персонажів А. Андреєв, який зазначав, що чуттєвий досвід є не менш важливим для розуміння образів персонажів, ніж суспільно-культурні передумови. В його розумінні образ – спрощена, «відредагована» модель дійсності [1, с. 145].

За класифікацією В. Шмідт [3, с. 101-106] до архетипу «Жінка-месія» у досліджуваному фільмі відносимо Грейс Огустін, для якої визначальними рисами є такі: 1) «Жінка-месія» – це шлях до любові та просвітництва (за сюжетом Грейс – головне джерело знань про Пандору та її природу); додатково підсилюється архетипом «Ментор», головна функція якого – навчити героя. За сюжетом спочатку Грейс не сприймає Джейка Саллі, колишнього морського піхотинця, як частину своєї команди дослідників, що актуалізується через використання семи *need* у заперечній формі (на семантичному рівні) та протиставлення *I don't need you. I need your brother* для емпізи (на синтаксичному рівні). Втім, з часом вона починає не тільки бачити в ньому свого учня, а й сина, що реалізується через частотне використання апелятивів (на лексико-синтаксичному рівні), лексеми *kid* (на лексичному), множинних редуплікацій та синонімічного повтору для емпізації емоцій (на синтаксичному рівні).

2) Смісл усього життя жінки – досягти певної мети; ця мета своєю чергою впливає на життя тисяч людей (сміслом життя Грейс Огустін стає дослідження і порятунок планети Пандора від загарбників із Землі). Актуалізується лексемами *wake up* та *salvage*, використанням тактики конфронтації у спілкуванні з Паркером Селфріджем та Майлзом Кворічем, використанням зниженої лексики.

3) Послання жіночого образу-типу можуть бути як фемінними – про любов і співчуття, так і більш маскулінними (у досліджуваному матеріалі послання комбіноване – про любов до планети, її природи, а також про порятунок, боротьбу, вигнання загарбників). Відповідно вони актуалізуються тактиками кооперації та конфронтації; використанням з одного боку оцінної лексики з позитивним значенням (*amazing* та *pretty*) та окличних речень для висловлювання емоцій здивування, захоплення, радості, а з іншого – використанням лексем з негативним оцінним значенням, зниженої лексики.

4) Вона вважає, що все, що відбувається – на краще, і страждає тільки тому, що її сім'я може постраждати внаслідок її дій (Грейс своєю сім'єю вважає команду науковців і народ на'ві). Актуалізується частотним використанням займенника другої особи *you* (55% від загальної кількості), першої особи множини *we* (11%) та частотних апелятивів *guys*, *everybody*, *gang*, *kiddies* на позначення команди науковців.

Бібліографічні посилання:

1. Андреев А. Л. Художественный образ и гносеологическая специфика искусства: Методологические аспекты проблемы. Москва: Наука, 1981. 193 с.
2. Avatar (2009). Режим доступу: <https://toloka.to/t115937>
3. Schmidt V. The 45 Master characters. Cincinnati, Ohio: Writers Digest Books, 2007. 338 p.

Бородєєва Д. А., Ковальова Я. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ФРАЗЕОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МОВНОЇ КАРТИНИ У ТВОРЧОСТІ ЕРІХА КЕСТНЕРА

Культурні коди притаманні усім мовам, саме вони допомагають перевести глибинні смисли культури на рівень вираження. Фразеологізми в образній формі